PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

НЕ ДАЙТЕСЯ ЗБАЛАМУТИТИ.

Піонерська шопка у Едмонтоні. — Сіпіарський бизнес. — Гострять зуби на пять тисяч доларів. — Думають воскресити "Західний Свисток". — Спроваджують жорна, ступу й инші "технічні" прилади, щоб похвалитися щиро національною індустріялізацією.

(Стаття надіслана з Едмонтону.)

Кажуть, що навчить біда ворожити, коли нема що в рот вложити. А кому-ж то не відомо, що у наших патріотів рот такий широкий, як холява, ще й ростягається, як ґума.

Що то вже народніх долариків той рот злопав... і проте голодний. Сироти Івасі жерли й проте сиротами залишилися, сиротами й ноги протягнуть. Боєрівсько - курдидиківські бонди бовталися десь між народом і ніхто їх не забондував, ні той, хто їх продавав, ні той, хто їх купував. Галичину Назарук з українським Жидом і з Сусом Христом по Канаді за долари визволяв, і нарешті сам з Канади пятами накивав, а тепер кажуть вже й Тараса Шевченка виклинає та Галичину польській шляхті ще гірше поневолювати допомагає.

Хіба-ж перечислиш усіх?

Нарешті повінь навістила Галичину. Почали збірати допомогу потерпівшим робітники, почали збірати й підпанки, оті з широким, як холява, ротом. Самі збірають, зібрані гроші з ундівським комітетом у Львові проїдають та бизнесовим спекулянтам в Галичині визичають, а на робітників кричать: "Де ваші гроші?" (Думали сердечні, що робітники злякаються їхнього крику та зараз таки панкам: "Ось наші гроші, беріть і лопайте на здоровлячко, щоб вас порозривало", Шкода. Не на таких напали.)

Я ще не знав, що із своїми грішми (з тими, що зібрали від фармерів на повінь) зробили панські хрести, але коли я вичитав у їхніх часописах, як вони скажено вчепилися робітничо-фармерського комітету, я зараз таки подумав: "Вже пани просвистали свої гроші й тепер криком проти робітників хочуть закрити власні діла".

І мої здогади потвердилися.

Не задовго після цего вичитав я в їхніх таки ґазетах заяву львівського ундівського комітету, що він зібраних ними грошей на допомогу жертвам повені не дав, бо все одно, мовляв, ними людей не нагодуєш. Зате цими грішми можна зробити кращий бизнес, визичаючи їх егомосцям, властителям млинів, куркулівсько-попівським кооперативам і т. ин.

Та менше з тим. Нехай їх за ці гроші питають ті, які їм їх складали. Бо я маю тут дещо иншого сказати й то сказати цікавого.

Перш всего затямте, що я пишу з Едмонтону, де патріотів наших теж не бракує. Наші патріоти також мають тут за собою історію. Ще й яку. Був час, коли вони тут гули краще, як у Вінніпеґу. Це було за доби Атабаски. Ті часи минули, але люде ще їх не забули. Герої цієї доби — деякі порозлазилися по світі, як руді миші, а деякі залишилися в Едмонтоні... на насіння.

Вже кілька разів те насіння пробувало кільчитися. Та все не у відповідний час... під осінь. Вже й "сосайти" тут ріжні орґанізували, ґазети засновували, до фармерів ріжними способами сваталися і все сходили на пшик.

Пару років тому заснували були якусь видавничу спілку, затягаючи до неї грошовитих довірчивих одиниць. З'їли спільно гроші цих людей і саму спілку нужда з'їла. Пробували вони також з нагоди повені в Галичині підкрепитись, але ніхто не дав навіть на кулешу.

Приїзджав сюди й Січинський, якому одного дня кричали "Слава героєві", а другого — "ганьба". Потім зявився десь аж з Праги великий муж (справді великий, але дурний) — Григорієв, репрезентант якоїсь ліги, що числить 15 членів. Той також навчав, пляни вкладав, що і як робити — сказано вчений, не одну вже державу збудував.

Та наші місцеві діячі, наслухавшись европейських вчених, таки постановили взяти до спілки історичних, з доби Атабаски — людей. Дістали їх півтора з половиною й почали видавати журнал. Не лякайтеся читачу, то такий журнал, що у нему на одній сторінці доказується, що "на великодні свята на вашім столі повинно бути пиво", на другій хиропрактик обіцяє вам свої услуги, якщо вам в часі свят поломлено ребра, на четвертій пропонується вам замісць мучитися на одній фармі — купіть чотири, а матимете чотири рази більше муки і т. ин.

Одним словом журнал, що стоїть за "раціоналізацією господарки".

Але найгірша мука та, що отим панкам дуже треба мати хоч тисяч з десять доларів Розуміється, не зашкодило-б і більше. Коли-ж не можна більше, то хоч пять тисяч. Бачите, які невибагливі люди.

Почали вони думати над тим, як би то щось придумати. І придумали.

Придумали, що 30. червня і 1. липня ц. р. буде 30 літ, як Українці приїхали до Канади. Отже давай формувати таку спеціяльну "сосайти" й вибірати комітет з девятьох, який має влаштувати шопку. Головою комітету зробили готельника, заступником "едмонтонського горожанина", додали до них "властителя і управителя", секретаря рекордового й секретаря фінансового та ще й касієра та ще й дирекцію з чотирох — і ось вам ціла "сосайти" піонерів.

Покровителем цієї "сосайти" є вуйко Сіпіар, від політики якого не одного нашого іміґранта сіпає коло пупа.

Що той комітет думає робити? Та кажуть, що заноситься на якесь весілля, чи шопку, чи просто на "business in America". Той комітет, кажуть, розсилає всюди оголошення, запрошення, щоб збиралися до Едмонтону українські люди показувати Сіпіарові свої здобутки: жорна, ступу, плуги, рала з часів св. Володимира і доказувати свій патріотизм, націоналізм — щиро канадійський, тому й вибрали вони "First July".

А щоб той патріотизм не пропав за понюх табаки, яку аранжери думають товкти в щиро українській ступі на тому трийцятьлітньому святі, то вони виробили 10,000 тикетів по 50 центів. Значить, той патріотизм за самі тільки тикети має коштувати Українців 5,000 доларів. Подорож, їда, витрата часу та инші галузі та надбудови того трийцятьлітнього патріотизму мають коштувати може десять раз по 5,000 доларів, якщо люди справді послухали-б отих даруйте за слово, "едмонтонських горожанів" і поїхали-б на це "свято".

А вони хочуть хитро увести людей в блуд. У свому журналі та у відозвах вони дурять фармерів, що у тому святі "завзятих козарлюг" (а ви-ж як думали, де ступа й жорна — там і козарлюга, щей з широчезною матнею) візьме участь "албертійське українське фармерство і робітництво, українські робітничі орґанізації, як також українські запомогові товариства".

Жаль тільки, що аранжери не сказали по назві тих робітничих, фармерських та запомогових товариств.

Ви знаєте чому вони не назвали, які то товариства? **Тому, що ніякі робітничі ні фармерські товариства участи в цій шопці не візьмуть.** Цю шопку придумали одиниці разом з Сіпіаром для того, щоб дещо заробити і від людей і від компанії. Оте 30-ліття української іміґрації до Алберти також вони самі придумали. Все це є вираховане на бизнес, на натягання українських поселенців. Це є звичайна політично-бизнесова шопка й українські робітники і фармері, які не раз вже попеклися на отаких патріотичних "снімах", не повинні слухати дурисвітів.

Також на цему місці заявляю, що ніякі справжні українські робітничі, ні фармерські орґанізації не обіцяли цим девятьом трийцятьлітнім патріотам, що візьмуть участь у їх шопці.

Хто-ж у ній візьме участь, той свідомо, чи не свідомо допоможе цим не фармерській, чи робітничій справі, але допоможе тим, що тільки отакими весіллями жиють.

Едмонтонець.

ПОЕТ-ПИСЬМЕННИК ФРАНКО.

Українське робітництво й селянство святкуватиме 29. травня ц. р. 12-ту річницю смерти свого великого поета-каменяра — Івана Франка. Всюди, де лише є українські робітники й робітниці, в той день будуть віддавати пошану Франкові за його щиру працю для робітників і селян. Святкуватиме цей день українське робітництво і селянство на вільній Україні "без хлопа і пана", про яку то Україну мріяв Франко та вмер не дочекавшись того часу, коли робітники і селяни Радянського Союзу пірвали віковічні царські окови. Закрилися його стомлені очі. Та творчість Франка живе і буде жити.

Сьогодня імя Франка тішиться великою пошаною серед трудових мас України, що визволилися з довголітньої неволі. Сьогодня свобідна Радянська Україна всі його твори друкує в тисячах примірників, з його визначнішого твору з життя галицької бідноти п. н. "Борислав сміється" випродукувано фільму, його "Вічний революціонер" лунає поруч з "Інтернаціоналом". Робітники і селяни віддають пошану великому поетови-каменяреви.

Ціле своє життя Франко був непримиримим ворогом ненажерливих панів-капіталістів, лицемірних чорноризників і замаскованих патріотів. Він був цілий час борцем за визволення робітників і селян і за це тяжко терпів, за це видів по галицьких тюрмах, за це примирав з голоду і за це наші рідні патріоти цуралися його, гонили від себе, боялися його вогненного слова. Франко бачить цю страшну несправедливість і кличе робітників і селян словами:

"Всюда нівечиться правда,
Вюда панує брехня,
В ваших лиш серцях, о братя,
Най не повстане вона!

— — — — — — — — — — — —

Треба твердо нам стояти,
Не лякатись, що впав перший ряд,
Хоч по трупах наперед ступати,
Ні на крок не вертатись в-зад."

Слова ці найкраще доказують, що Франко боровся проти сьогоднішного несправедливого ладу, проти релігійної засліпленности, яка стоїть всюда на перешкоді до визволення людства з капіталістичного ярма. Франко ненавидить увесь цей суспільний лад, що основується на поневоленню одної кляси другою, він ненавидить його:

"За те, що паном в нім богач:
А гнесь слугою люд німий,
За те, що чесна праця в нім
Придавлена, принижена...
За те, що дармоїдство тут
З робочих дук ссе кров і піт,
За те, що тут з катедр, амбон
Ллєсь темнота, не ясний світ."

Тому, що Франко вийшов з бідної сімі, він остав бідним до самої смерти. Повість його "Борислав сміється" найкраще доказує, як великі капіталісти радяться, як би то ще більше закріпостити і так вже визисканого робітника. Описуючи положення робітництва в своїх літературних, високо мистецьких творах, Франко ані на хвилинку не забуває про селян, він на селі бачить ті самі злидні і шахрайства, що й в місті. Тому мотиви праці дуже часто лунають у Франковій суспільній ліриці:

"Лиш праця ржу зітре, що грудь [ззідає,
Чуття живе неткнете заховає.
Лиш в праці мужна виробляєсь [сила.
Лиш праця світ таким, як є [створила.
Лиш в праці варто і для праці [жить."

Родився Франко 16-го серпня 1856 року, в селі Нагуєвичах, дрогобицького повіту, в Галичині. Діточі роки провів в кузні свого батька, який по професії був ковалем. Сьогодня, товариші й товаришки, склоним низько свої голови на знак пошани нашому великому каменяреви. Франко умер, коли царська армія окупувала майже цілу Галичину, між тим і місто Львів, але Франко тоді вже був обезсилений, надмірна праця зломала його.

Але "Вічний революціонер", якого Франко дав свому народові, українським робітникам і селянам: "Він живе, він ще не вмер! Розвивається, міцніє і спішить туди, де дніє". Цей "Вічний революціонер" вивів вже трудове населення України з царської неволі, виведе він його й з неволі шляхетсько-боярської. Бо Франкова ідея — наша ідея, а ідея його була:

"Наша ціль — людське щастя [і воля,
Розум владний без віри основ
І братерство велике, всесвітне,
Вільна праця і вільна любов!..."

А. Ґерилевич.

ДРІБНОБУРЖУАЗНА КООПЕРАЦІЯ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Щоби задоволити обох дописувачів, себ-то дати в короткому вияснению докладний перегляд мойого допису "Дрібнобуржуазна кооперація в Галичині", позволю собі навести слідуюче:

Автор допису в "У.Р.В." з дня 5. квітня ц. р. не доглянув, що мова в моїм дописові була тільки про "Дрібнобуржуазні кооперації в Галичині". Де-не-де в Галичині є й робітничо-селянські кооперативні спілки, але їх є дуже мало, не більше 2 — 3 процент у всій галицькій кооперації. Робітничо-селянським спілкам годі там розвиватись, а то тому, що політичні та економічні відносини несприятливі. Кожна кооперативна спілка мусить базуватись на статуті. Люди там дійсно, орґанізуючи кооперативні спілки, хотіли собі помочи, але скочили з під ринви та на дощ, як побачите нище. Що й галицька кооперація означає поступ, але який, викажу опісля.

Дописувачеви чи демаґогови та кооперативному анальфабетови з "Канадійського Українця" мушу дати обширнішу відповідь, до котрої наведу кілька реальних фактів. До яких кооперативних робітників і ідей бувший кооператор належав, зараз почитаємо. Тому, що "Кан. Укр." на кооперації, як бачу, зовсім не письменний, звичайно меле нісенітниці, тому хочу йому в коротці з'ясувати кооперативні принціпи.

Дрібнобуржуазний кооперативний ідейний клич є: Добровільне обєднання людей, котрі при помочи кооперації стремлять до зменшення своїх видатків на споживання. Рівноправність людей, самодопомога, співпраця, тверезість, аполітичність та освіта. Як бачимо, а ви панове з "Кан. Укр." зрозумійте, що клич є дуже гарний, а навіть, як бачите, трохи соціялістичний.

Найбільше поширені в Галичині є дві галузі дрібнобуржуазної кооперації, а іменно: споживчі кооперативні спілки та молочарські, обі ці галузі обєднані є в повітових кооперативних союзах, а повітові знову в краєвім союзі у Львові.

Заряди цих кооперативних спілок по селах спочивають в руках попів, ундівців, лямпоризів та инших недоуків з під темної звізди, піяків та злодіїв. Ціла така управа само собою слухає попа та лиже його посвячену руку. Попи стараються за посередництвом кооперативних спілок ширити ундо-ухівську політику та свій авторітет. З кооперативних домівок поробили вони свої політиканські гнізда по селах, як наприклад, кооперативні спілки в повітах Сокаль, Жовква, Рава Руська, Радехів і т. ин. Лямпоризи та недоуки знову в формі кооперативних скарбників і справників роблять друге діло: привозять з міста горівочку та пиво до села і продають в кооперативах, помагають кумам і випити та кажуть собі за це й добре заплатити, як напр., кооператива в Мицеві, Будинині, Перевозові, Василеві і т. д.

Товари лихих сортів закуповують у жидівських купців, з котрими знаються, від котрих побирають хабарі; товар продають по селах за найліпший 10 — 20 процент дороще чим в місті, як напр., кооператива села Ванів, Хлопятин, Переводів, Василів і т. п. Частенько бувають випадки, що такий скарбник чи справник спілки та заушник попа покраде кооперативні гроші, ну й є "манко", про котре вже й галицькі баби говорять і знають, що воно таке. Повітові суди в Белзі, Раві Руській, Жовкві та Сокали можуть дати докладніші інформації "панам" з "Кан. Укр." Бувають навіть випадки що кооперативні спілки перекуповують так звані "тхорі" від недоростків злодіїв, прим. спілка в Глухові.

Попи та їх заушники головним чином від молочарських спілок забирають всю маслянку, котрою кормлять свої безроги, а для бідного рядового члена для власної поживи її немає.

Молочарські кооперативні спілки не доплачують своїм членам за молоко, бо мусять покривати "манка" та добре оплачувати своїх провідників.

Міські кооперативні спілки та повітові союзи спочивають знову під проводом попів, адвокатів та вже з центра ухо-ундівських наданих добре плачених політиканів, патріотів. Вони (кооперативи) є знаряддям в руках попів та адвокатів, які ширять ундо-ухівську політику, поборюють соціялістичні течії, а не пропаґують дійсну кооперативну ідею. Без хабарів тут також не обходиться. Патріоти ці торгують на свою власну руку та користь, спродають штучний навіз для селян, за котрий кажуть собі добре платити, пр. кооператива міста Белз, пов. союз місто Сокаль. Підчас виборів працею тих директорів було головним чином ведення пропаґанди в користь Ухо-унда та польських угодовців. Краєвий кооперативний центр є це збір ріжних напрямків політичних, як ундівців, ухівців, есерів, есдеків, зміновіховців, угодовців та инших. Всі вони вороги правдивого соціялізму, всі вони багаті на слова та здібні до несення роздору в робітничо-селянські ряди в Галичині. Їх піклування про кооперативний рух є на заднім пляні, вони далеко від дійсної кооперативної ідеї.

З вище наведеного бачимо цю кооперацію, а не так кооперацію, як деморалізацію: гніздо хабарництва, пянства та політиканства. Історія кооперативного руху Европи щось подібного не знає. Про цю кооперацію вже і "Діло", ундівський орган, писало та накликувало, щоб усунути ці анормальности. Панове недоуки з "Кан. Укр.", як бачу, правди не люблять, бо й їм подібний жолобець не шкодив би, як не шкодить галицьким попикам та політиканам. Український робітник та селянин чогось подібного бриться, бо хоче мати чисті руки. Чесний та свідомий кооперативний діяч подібної кооперації не розуміє. Сподіюсь, що вже тепер "Кан. Укр." буде мати досить.

Мусю М.

ОБЇЗДКА ОРҐАНІЗАТОРА ТУРФДІМ В ПРОВ. САСКЕЧЕВАНІ.

Подаємо до відома всім українським фармерам та робітникам в провінції Саскечеван, що Провком ТУРФДім висилає з Саскатуну свого орґанізатора т. П. Кифорука на обїздку в провінції Саскечеван.

Висилаючи орґанізатора, Провком ТУРФДім хоче допомогти фармерам з'орґанізуватися й зміцнити свої сили, бо тільки в орґанізації запорука кращого майбутнього. Тож ми кличемо товариства фармерів і робітників тих місцевостей, де є вже наші відділи, як і тих, де немає ще відділів наших орґанізацій, дати нашому орґанізаторові всяку можливу допомогу в його корисній для фармерів праці: скликати на призначений час мітінґи, розповсюднювати оголошення і аґітувати людей, щоб приходили громадно на ці мітінґи. Так само просимо дати нашому орґанізаторові матеріяльну підтримку й допомогти йому переїхати з одної місцевости в другу.

Тут подаємо спис місцевостей, які відвідає наш орґанізатор **т. Петро Кифорук.**

Саскатун, Саск. — в Укр. Роб. Домі в неділю, 3. червня, в годині 8.30 вечером.

Дана, Саск. — в Укр. Роб. Фарм. Домі коло Дани, в неділю, 10. червня, в годині 1. по полудні й вечером.

Прудгом, Саск. — в У. Р. Ф. Домі, в понеділок, 11. червня, в годині 7.30 вечером.

Вакав, Саск. — у вівторок, 12. червня, в годині 7.30 вечером.

Вімер, Саск. — в середу, 13. червня, в годині 7.30 вечером.

Бюкенан, Саск. — в пятницю, 15. червня, в годині 7.30 вечером.

Верігін, Саск. — в У. Р. Ф. Домі, в неділю, 17. червня, в годині 1. по полудні й вечером.

Кенора, Саск. — в понеділок, 18. червня, в годині 7.30 вечером.

Гаєс, Саск. — у вівторок, 19. червня, в годин 7.30 вечером.

Кемсек, Саск. — в середу і четвер, 20. і 21. червня, в годині 7.30 веч.

Роблін, Ман. — в пятницю, 22. червня, в годині 7.30 вечером.

Стони Крік, Саск. — в суботу, 23. червня, в годині 7.30 вечером.

Калдер, Саск. — в неділю, 24. червня, в годині 1. по полудні.

Врокстон, Саск. — в понеділок, 25. червня, в годині 7.30 вечером.

Йорктон, Саск. — у вівторок, 26. червня, в годині 7.30 вечером.

В тих місцевостях, де нема ще наших відділів, ми кличемо читачів нашої преси, подбати про приміщення й скликати масові віча, а цим багато, товариші, допоможете робітничо-фармерській справі.

За всяку допомогу ми згори складаємо щиру подяку.

Щоби знати, де відбуватимуться віча, слідіть за оголошеннями на місцях.

За Провком ТУРФДім:
М. Рогоман, голова. С. Юрійчук, секретар.

Конрад Берковічі.

ЩАСТЯ

Лише на кілька миль на південь від Панамського каналу — недалеко від гірського шпиля, що з нього Бальбоа вперше побачив Тихий Океан — проходить Каміно-Реаль, шлях, що ним Кортес з своїми людьми прямував проз Дар'єнські джунґлі. Це кам'яниста стежка футів шість завширшки, яка то виринає, то зникає і тягнеться на цілі милі крізь нетри тропічних лісів, з їхнім непролазним плетевом перекручених рослин. Цілий хаос листя й овочів, ріжний на колір і смак: отруйні золотисті вишні, що в'ються навколо синіх лискучих слив, жовті й червоні манґо, що, скуштувавши їх уперше, ще місяцями почуваєш на вустах солодкий смак.

Там, де цей шлях починається, старий Індіянин, Блаз Перес, виставляючи на сонце своє зморщене обличчя й голе, темно-шкіре тіло, сидить перед низенькою халупою, яка, так само як і він, являє собою неод'ємну частину джунґлів, та оповідає перехожим історію про Пакіту. Це з уст його я почув історію Пакіти, з уст Переса Мендози, що в нього кров напів-еспанська, а напів-мішана з кров'ю півтузіна рас, серед яких переважає індіянська.

Самотною дитиною росла Пакіта. Вона народилася на світ скоро після того, як прийшли сюди Французи, щоб, наперекір волі Великого Духа, прокопати канаву між двома морями. Їхні люди прийшли з далека, повні юнацького завзяття. Ми бачили, як увечері вони проходили повз нашу халупу, пишаючись, сміючись з нашого лінивого життя, цікаві й зухвалі, мов діти. Після праці вочи, не спочиваючи, танцювали, співали й полоскали пельку горілкою. По кількох місяцях такого життя вони, бенькетуючи замісць відпочинку, врешті залишались тут вмирати, якщо судно, яке на зміну підвезло свіжих людей, було вже надто перевантажене хворими й не могло всіх забрати до дому. Ви тепер серед наших знайдете чимало юнаків, що в їхніх жилах тече кров цього народу. І вони теж помирають дуже рано. Бо тут життя точиться так, як хотять джунґлі: повільно й сонно; мало їжі й мало води. Наші жінки захоплювались ними. Бо юнаки були меткі на язик до золота та дарунків, то вони були такі марнотрати, що наші жінки ніколи таких не бачили.

Так ось, про Пакіту. Після смерти матери, коли вона була ще маленька, її взяв під свою опіку місіонер, який жив на шляху до Номбре де-Діос. Ще ніжною дитиною вона була вже на послугах і вчилася робити те, що належить знати дорослій дівчині. Вона була гарна на вроду, як колись її батько, але від матери, що була дочкою нашого народу, вона дістала в спадок форму очей і чорне, аж синє, лискуче волосся, властиве нашій расі.

І ось, одного дня вона, ледве дійшовши пів-віку дорослої жінки, почула поклик джунґлів. Джунґлі кличуть лише своїх природжених дітей: для них те їхнє слово — закон. Отже якось увечері, коли зайшло сонце, Пакіта з'явилася перед халупою одного чоловіка, що в його жінки було багато дітей. Ця хижа стояла посеред самих джунґлів, на відстані цілого дня ходу від місіонерового дому. Чоловік глянув на неї, потім покликав свою жінку і обоє почали її оглядати. На шиї в неї теліпався маленький хрестик. Місіонери були добрі до людей цього племени. Чоловік хотів, щоб Пакіта повернулася туди, звідки вона, — як він це добре знав, — утікла. Але жінка, подивившись у вічі дитині, сказала: "Хай вона залишиться з нами, бо до неї заговорили джунґлі".

Другого дня Пакіта з иншими дітьми пішла у джунґлі шукати овочів і вона не гірше за цих дітей знала, які овочі можна їсти, а які ні, дарма, що ніколи їх не збирала. І лісова курочка не могла сховатися від її очей. Так само і кролик. Не минуло й тижня, а вона наловила більше папуг, ніж усі її маленькі друзі разом. І довгохвостих малп, що вона наловила, була така сила, що їхнє лопотіння заважало спати людям, які взяли її до себе.

Двічі приходив старий місіонер і намагався намовити її повернутися до великого дерев'яного дому, де було досить їжі, і де дощ не протікав крізь дах. Коли він промовляв до неї, кров її батька відповідала на його слова, але, коли він замовкав, кров матери завжди брала гору. Одного разу вона пішла з ним. Схиливши голову, йшла вона за ним назирці. Але на-півдорозі до неї заговорили джунґлі. Вона голосно скрикнула і побігла назад до глиняної хижі, яка була для неї дорожча, бо там її душі було більше, ніж у словах місіонерових. Далеко більше ця хижа була частиною її істоти, ніж оселя доброї старої людини в довгому чорному сурдуті.

Але не з нею одною трапилося таке. Чимало було дітей, що, маючи в жилах трохи білої крови, поверталися на лоно народу їхньої матери. В нашому народі матерня кров бере гору над батьківською. Ви у нас можете бачити таких дітей: цілими днями вони вештаються по місту, розмовляючи й торгуючи з білими людьми; у де-котрих сидять глибоко очі, сині, як Караїбське море, а кучеряве волосся звисає низько, як у тих чорних людей, які прийшли пізніше, щоб помагати копати оту канаву між двома морями. Ви можете бачити юнаків з косими очима, блідожовтим, як у Китайців, обличчям, і чотирьохкутною низькою головою на індіянських плечах. Удень ви їх побачите всюди, на шляху від Номбре де-Діос до Крістобаля.

Але над вечір, ще не встигне сісти сонце, вони подаються на південь. Голос джунґлів їх кличе, вони йдуть вздовж Каміно Реаль; у місцях, приступних тільки для тих, кого кличе матерня кров, вони будують свої халупи, щоб у них спати, щоб у них жити; по заході сонця вони належать джунґлям; серед них є білотварі, Китайці й темношкірі, що не тільки вночі, а й у денному світлі залишаються чорні.

Якось весною невідоме нове почуття схвилювало Пакітину кров. Вона виросла і стала кремезною. Для неї настала весна кохання.

Недалеко від Пакітиної халупи жило двоє братів, що мали у жилах своїх трохи білої еспанської крови. Обидва вони були небагато старші за Пакіту, різниця була на який-небудь рік. З них Родрігес був старший, Карлос менший. І хоч брати були від одного батька й матери, у їхніх жилах говорила ріжна кров попередніх поколінь. Ростом і манерами вони теж різнилися.

Батько в них помер, коли вони були ще дуже молоді. Їхні маленькі сестри, маючи в собі більше бабчиної крови, не розумілися на полюванні так, як инші діти джунґлів. Отже двоє братів годували всю родину й заповняли комори запасами, що їх вони переважно приносили з міста. Вони купували матерію й одежу, бо не розумілися на ткацтві. Всі вони до того любили м'ясо, м'ясо свійської скотини. Вони були мисливці, оці два хлопці, але мисливці не звичайні. Вони забиралися в джунґлі, ловили зелених папуг, малп, макак, яких потім приносили до міста й продавали морякам і людям, що на кілька годин спинялися тут перед тим, як їхні судна мали пройти через канаву між двома морями. Один із двох братів, Родрігес, мав більше успіху і в полюванні і в продажі. Частенько, задовго до кінця дня, Карлос, даремно чекавши покупців на свої папуги і врешті зневі́рившись, повертався додому й сідав перед своєю халупою, щоб розважитись на самоті, або погратися з малпами, що він їх наловив. Родрігес ще довго після заходу сонця залишався на базарному майдані; він завжди з'являвся першим і покидав його останнім, ловлячи погляди й заглядаючи в очі покупцям, балакаючи до них, ідучи за ними слідом і намовляючи, аж поки вони не піддавалися й не купували того, що він пропонував.

(Далі буде.)

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!